

H1.4

D a n s .

E t t o r d

må vara!

i sinom tid.

Sit venia verbo.

2 u n d 1825.

Trykt uti Hertzingska Bokstryckeriet.

DANSMUSEET
de MARE
BIBLIOTEKET

13
Började Själaförjare,

Christeligt Ännade Frälbrar och Husfäder

samt

den Fära Ungdomen

wälmänt tillägnadt.

Deſſa blads utgiſware har med öfverlägning, och af ſigt, dem enhvar lätt kan finna, underlåtit, att på något afgörande ſätt yttra ſina egna tankar öfver ett emne af ſådan beſtaffenhet, ſom det närvarande. Han öfverlemnar det åt Hiftorien, och wärdigare män, att röra wid detta det allmänna tänkeſättets ögnafven. Får då den ſtarrblinde ej ſin ſyn, är det icke hans ſkuld.

Dans=nöjet herleder ſig ifrån Hedendomen, och utmärker denſamma i alla werldsdelar. Det witsordar äldre och nyare hiftorien. Skulle Chriſtendomen hafwa helgat denna böjelſe? — vågar man ſig herwid likwäl fråga. Vitafom ännu bland wilbarne, firade de forðne afgudadyrkare ibland Greker och Romare ſina högtider med dans. Hiftorien framſtäller deras Bacchanalia, Dionyſia — Dryckes= och Dans=ſälska per, i ett ſådant ljus, att anſtändigheten ryſer wid deſſa Orgier, ſom man ock kallat dem, hwareft tillfälle gafs till de måſt ottyglade uttryck af de ſmurſigſta böjelſer.

Likwäl funnos ock tänkande män ibland hedningarna, ſåſom en Cicero och Seneca, hvilka påſtoda, att en ſådan luftharpet icke wore förenbar med ſundt förnuft och goda ſeder. a) Af höga gning för det, ſom tidens afgudadyrkare anfågo för heligt, tillåto de aldrig ſina Beſtaliſka

a) Cicero pro Murena, Seneca, Ep. 7.

4
jungfrur blivissa ett Dans-sällskap, att de icke måtte blottställas för anledningar till ofskuldens fränkning, och för en wanhelgd, som skulle göra dem omärdiga, att i templet underhålla den heliga esden.

Jubarne, hvilka i längre tid sett Egyptierna dansa omkring den bilden, som var formad efter en Kalf eller ung tjur, b) anstälde, under Mosi's fränvaro på berget, en sådan Kalf-fest i lågret vid Sinai. Folket satte sig till att äta, och stod upp till att leka. Der var ett skriande af qwådedansar. Då nu Moses kom intill lågret, och fick se Kalf-men, och dansen, förgrimmade han sig i wrede. (2 Mos. 32: 6, 18, 19.) Likväl begynte åter, fort före Mosi's död, det omärdiga Guds folk boka med de Moabiters döttrar, hvilka buds folket till deras Guds offer. Då förgrimmade sig Herrens wrede öfver Israël, och dans-platserna flöto i blod. Föllo, enligt Guds befallning, för det hemnande svärdet förra gången endast tre tusen de män; så lågo der nu på en dag slagne icke mindre, än tre och tjug tusen de. (4 Mos. 25. 1 Cor. 10: 8.)

Sådana erfarenheter woro warnande för de första Christne, hvilka mistades ibland de hedniska folkslagen. De höllo detsamma deltagandet i en sådan lustbarhet för en icke ringa afftyvärd last; och

1) Afguden Xpis.

funne någon befall uti att lemna sig åt detta hedningarnas nöje, blef han, efter owerksammas warningar, utesluten ifrån de Christnas gemenskap.

Wid den första Synod, som Apostlarne och de Christna lärarena höllo i Jerusalem, affattades ock det beslut, att wäl icke något sådant Mosesiskt ock skulle läggas på lärjungarnas hals, det hwarken de troende i gamla eller nya förbundets tid kunde bära; utan Petrus, som då war Ordförande, betygade: "genom Herrans Jesu Christi nåd tro wi, att wi skole salige warda, såsom ock de; men att de Christne deremot gjorde wäl, om de förwarade sig för sådant, som för en smagtroende döpt Jude wore anstötligt, såsom åtancket af blod, och det för qwaft år, eller för sådant, som tillika för dem själwe wore ledande till besmittelse, såsom, deltagandet i hedningarnas offermåltider, wid hwilka bögridligheter åsken förförissa dansar wänte orene lustar, och gämo anledningar till lösaktighet och otugt. Detta deltagandet kallades afgudars besmittelse och boleti. Hwarest Paulus och Timotheus sedan reste, genom städer, der Christne wore, förkunnade de detta Synodalbeslut, och befalte dem hålla de stadgar, som af Apostlarne och Presterne i Jerusalem beslutne wore. Man läse Apost. G. 15:de och 16:de Cap.

Det torde wid denna historiska framställning, och i detta emne, wäl förtjena de

ras uppmärksamhet, hvilka icke benöja sig med blotta. Bokstafwen i bibeln, utan gerna och söka Andan och sammanhanget af hwad som hålls det är skrifwit oss till undervisning (Didascalia), att Paulus, som så öfwerallt kungjorde dessa Synodaliske stadgar, wid slutet af det 8:de och 10:de Cap. af första breswet till den Corinthiska församlingen, förklarar icke själswa åtan- det af det, som war offradt åt afgudarne, för det egenteliga onda. Hwar man, skrifwer han, hafwer icke det rätta begreppet herom; ty somliga göra sig ännu sam- mete om afgudarne, åtandes det för afguda-offer: och efter deras samwete åt- swagt, warder det dermed besläktadt. Men maten främjar oss intet för Gudi: åte wi, så warde wi icke bättre dermed; åte wi icke, så warde wi ock icke dess sämre. Om jag åter deraf med tackfägel- se, hwi skulle jag då lastad wara för det jag tackar före? Det — just det more egente- ligen och omöjligt att fly, som man icke kunde göra till den sanne Gudens ära. Kunde man wäl och till hans ära hola med de bo- lande, hvilka i fettjesfulla dansar uppkallade och tän- de hos hwarandra orena lustar? — Andan i det A- postoliska Synodal-beslutet, wore alltså denna grundsats: "Hwad I nu åten eller dricken, eller hwad I gören, så görer allt Gudi till ära!"

Större delen af den Christna församlingen af-

7.
 hade likväl med tiden hvarken på bokstaf eller anda i de apostoliska anvisningarna, då fråga wat om lustbarheter. De ryssliga förödeljerna mot de Christne lade sig: Keisar Constantin öfvergick till den christna trosbekännelsen: Christendomen blef Hof- och Stats-religion: jemte kyrkor byggdes städspels-hus och balsalar: kyrkofruk och deras betjenings titlar blefwo mera lysande: behöll man och bokstafwen af den heliga skrift, war det endast för tillfällets skull, att kunna rätt kärlekslöst förkättra hwarandra: Bibel-andan förlorade sig, och Sedelösheten tilltog till den grad, att redan i sjerde århundradet, på en Synod i Phrygien, det måste uttrydeligen förbjudas slikske Presterne, att deltaga i hedniska lustbarheter. Hwem kan då förundra sig öfwer, att en nitisk Biskop wid denna tid offäntligen yttrade: "Jag talar icke låtsinnigt, utan så som jag menar det, och så håller jag före, att icke många prester blifwa saliga; utan långt flere fördömda". c)

Men, nog af detta historiska i emnet. Hwad sade nu wäl rättfinte Kyrkofäder och Själaförjare hertill?

Ambrosius, den ödmjuktsinnade, arbetsamme och menniskoälskande Biskopen af Mayland, i det sjerde århundradet, skrifwer: "Det kan man

c) Homil. Chrysostomi, III in Acta Apostol. Så icke Ignatius Bonschab, en Jesuitisk författare, då han, 1761, på frågan: "ho är såsom Gud?" svarar: "en orbinerad prest". Se A. v. Bucher's sämtliche Werke. 6 Band, München, 1819.

Billigt fordra af Jungfrur, att de afhålla sig ifrån
 Dans; och hwad jag i detta afseende begär af dem,
 kunna må andre icke anse vara för mycket, än så-
 bane, hwilka sjelfwe drismås af werldens andan.
 Sannerligen, tilltrodde sig Cicero och hedendomens
 wise att kunna påstå: ingen kunde dansa, så
 wida han war wid sitt fulla förstånd: d)
 hyste hedningar en så föraktelig tanke om dans;
 hwad wilje wi då säga? — wi, som nogsammt weta,
 hwad den Heliga Skrift derom säger öf? Hwilka
 bedröfweliga följder och ryfliga laster herleda sig icke
 ofta ifrån dans: sållskaper! Johannis Dö-
 parns blodiga hufvud war en danserskas belö-
 ning. Af en ägte nskaps bryterskas dotter
 kan man wänta det, att hon dansar. e)

Chrysostomus, också i samma århundra-
 de, Biskop i en kejsarlig residents-stad, der kristli-
 ga religionen war antagen, en med utmärkt wältalighet
 begäfwad man, som wistades så nära hofwet f) — är
 han icke mildare och mera eftergifwande i denna sak?

Reban i det första Tal, wi hafwe efter honom
 om Dans, uppmanar han kristlige förälldrar, att
 förskona sina barn för deltagande i sådana samqwäm-
 hwarest wilda dansar, lofande musif, tjusande ögna-

b) Nemo saltat solarius, nisi qui insanit.

c) Saltat; sed adulteræ glia. Ambros. Lib. III de Virg.

f) Låsmärda äro här de drag utur Chrysostomi
 lefwerne, dem man finner i Uriel, en Månads-
 skrift, utgifwen i Stockholm innewarande år
 (1825.) Sjette och Sjunde häft. Man ser här
 en Kejsarlig Hofpredikant, Kejsarinnan Eudoria
 Bigtaber, en sådan, som kristna kyrkan måtte önska
 sig hafwa i alla tider. Utan någon annan Decoration bar
 han sitt kors såsom en Jesu lärjunge. Luc. 14: 27.

fast, och tvetydiga talesätt liksom förtrölla de unga hjertan, och förleda dem till synden och fall. g) "Om i mörka natten —" så fortsätter han vidare — "...i många stjernor tintrade på firmamentet, som antalet är af synden till döds, hvilka begås af de sanna —" "sande, så skulle ingen dag vara ljusare". — "Ja", tillägger han, "dansen är ett djefwulens ickeverk, en pest för själarne, ofskuldens wissa undergång, en glädje-högtid för afgrundens andar". h)

Sannerligen, man kan icke bestycka hans måltalighet för smickor!

Ephrem eller Ephraim från Syrien, som undvek tillbudet att bli biskop; i) men var en afkningswärd lärare i det 4:de århundradet, hwars många utgifna uppbyggelse-skrifter i hans modersmål afwen, redan i hans lifstid, öfversattes på Grekiska, och funno mycket bifall (de blefwo i de kristnas offäntliga sammankomster högljudt förelästa, jemte den Heliga Skrift): denne allwärtige och ömsinte man, på hwars hjerta de gudomliga sanningarna och kristendomens förfall gjort ett så djupt intryck, att han ofta derwid flöt i tårar, frågar och betygar i en af sina efterlemnade skrifter:

g) Hade han sett det waltfandet i våra dagar, som den för en god barna-uppsötträn så ömmande Dyka Professor J. M. Sailer kallar mildjuriskt (mildtäterisch), och det sjelfwe den ärlige Göthe finner så oanständigt för personer af begge könen!!

h) Chrysostomus, Serm. de Davide & Saulo.

i) Se Milners Geschichte der Kirche Christi, öfversatt på Dyka af Mortimer, 2:dra bandet, 2:dra upplagan, sid. 185-6: också Schmid's Abriß der Geschichte der Christlichen Religion und Kirche, 2:dra uppl. sid. 168.

„Hvar hafwa de Christne lärt sina dansar? hwem
 har undervisat dem om något sådant? wist icke Apo-
 stela Paulus; utan den gamle ormen med sina
 wridningar och omslingringar. Der, hwarest dans-
 musik och handklappningar ljuda, der är männernas
 mörker, qwinornas undergång, ånglarnes sorg och
 djeflarnas glädjefest. Hwad springer du och dansar?
 — en enda hetfig feber skall wäl gör slut derpå.
 Der kommer en stund, som skall upplösa ditt dans-
 sällskap för alltid. En natt skall göra dig dina
 fötter offridlige att dansa; och dina lysina eller
 tjugusande ögon brustne i döden“.

Augustinus, Christna församlingens Biskop
 i Africa, wid slutet af samma århundrade år och
 her ett talande vittne. Sjelf hade han, såsom heb-
 ning, Philosoph och lärare i wältaligheten, warit
 förbjudad i hedniska lustar och ett oemotståndligt syn-
 dens slasmeri. Wid det bibel-stället, Rom. 13:
 13 — Låtom oss ärliga wandra, såsom
 om dagen, icke i frässeri och drycken-
 skap, icke i kamrar och ofyskhet — satta-
 des han på ett besynnerligt sätt af den gudomliga
 nåden, som han sjelf berättar det i de märkwärdiga
 Bekännelserna om sig sjelf, dem han strif-
 teligen efterlemnade. Nu betygar han af egen ersa-
 renhet: „Dans är en krets, hwars me-
 delpunkt är sjelfwa djefwulen. f)

Ufrån Ludwig den fjortonde's yppiga hof
 i Frankrike — han som fordom sjelf i egen hög

f) Chorea est quidem circulus, cujus centrum est dia-
 bolus.

person offentlig deltog i de pantomimiska danserna, dem man kallar Balletet, och af hans Hofpredikant, Louis Bourdaloue, 1) skulle man då väl wänta ett annat domme? Vi wilje höra, huru han predikade i hofkapellet.

Tredje söndagen efter Påst skälles han till sina förnåma åhörare dessa frågor, dem han och sedan i sin predikan beswarar: „Äro då de offentliga sammankomsterna, hvilka endast äro anställda till snida lustbarheter, wid hvilka en hwar insinner sig för att flåda och låta sig besflådas — äro de väl tillåteliga, eller äro de af Kyrkan förbudna nöjen? „Äro dessa dans-sällskaper anständiga för Christne? „Mågre, som äro upplyste af den wisshet, som ligger i det heliga Evangelium, fördöma sådana nöjen; „andre, hvilka låta förleda sig af en förtfelig upplysnings falska ljus, billiga dem, eller göra sig fast mer all möjlig möda, att förswara dem. Detta skulle redan wara nog, att göra oss deltagandet i dessa lustbarheter mistänksamt. De måst berömda Kyrkans fäder och lärare, Augustinus, Cyprian, Tertullian betygga samfällt, att den christeliga kyrkan alltid merkerkat sådana farliga allmänna nöjen, och med lika stränghet fördömt dylika dansfriheter,

1) En älsfwärd man: lär, wälsalig, i tänkesätt, förbållande och seder rättsskaffens, med egen uryppning för fromma silteller till mensklighetens mål ömmande — en man, hwars rena affigter gjorde honom oberönde så af menistors beröm, som af deras tabel, och som gämo honom i hans tal och skrifter en utmärkt ädel frimodighet, den han och under de trettio åren wid hofwet bibehöll. Sjuttioåra är gammal, ännu werksam för det goda, dog han den 13 Maj 1704.

"såsom ett gift af smittande otuft, så att, wid åhö-
 "randet af sådana derimot hållna allvarliga prebi-
 "ningar, själswe-hedningarne blifwit afsträckt från
 "dessa farliga nöjen, och hafwa bekänt sig till Je su
 "Christi Evangelium. Denna strånga sedolära för-
 "swara s icke allena med eftertryck af nämde kyrkoså-
 "der, utan också af alla nitiske lärare. Man har väl
 "gjort dem den inwändning, att der ju icke wore nå-
 "got ondt i att dansa, och att menniskorna blott der-
 "wid förlustade sig; men sagtad denna sagra unskyll-
 "ning, trodde såderne detta lifaså litet, som jag tror
 "det, att de dansande menniskorna äro af sten och
 "tråd. Prestar, bigtsåder, professorer, ja, alle
 "werdkelige själsförjare förkasta detta förlustande. Har
 "den närmarande tidens fräckhet också bragt det så
 "vida, att man utan betänksamt begifwer sig på of-
 "fäntliga dansplatser, så sker det lifwål blott af
 "folk, som, redan förhårdadt i utswäfningar, icke
 "mer bår någon omsorg för själen".

Så långt denne kungelige Hofpredikant, hwars
 hela förhållande war ett godt salt mot den tidens
 moraliska förruttnelse, och uti hwars efterlemnade skrif-
 ter ljuset står ohöglit för en hwar, som will se.

✓ Men hwem will se?

D i x i.